

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

UDGIVET AF

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

AUSCHWITZ

BERGEN BELSEN

BUCHENWALD

DACHAU

HUSUM

NEUENGAMME

PORTA

RAVENSBRÜCK

SACHSENHAUSEN

STUTTHOF

FRØSLEV

HORSERØD

SHELLHUSET

VESTRE FÆNGSEL

Ved Danmarks grænse mod syd er der ved Kruså rejst denne enkle sten til ære for greve Folke Bernadotte i taknemlighed for hans indsats, der bevirkede, at 12.000 danskere og nordmænd på dette sted vendte tilbage til livet.

Årligt passerer her tusinder af skandinaver. Vi har ikke grund til at være stolte over stenen. Den må og kan kun blive en foreløbig løsning. I det hvide felt står en advarsel mod at henkaste affald på stedet. Relieffet er skabt af billedhuggeren Forchhammer, og på foranledning af Pigtraads artikel i januar-nummeret har en person forsøgt at hidse billedhuggeren op til et sagsanlæg. Dette er dog ikke lykkedes. Billedhuggeren henviser således til, at han kun har ansvaret for relieffet — og det er jo ikke angrebet.

Chr. Christensens
HERREEKVIPERING
Hobro

ALFRED LARSEN
Tlf. 672 Hobro

Ellingsøes
TAPET - & FARVEHANDEL
Hobro

FIRMA JUSTINUS NIELSEN
Adelgade Hobro

VOGNUMAND V. MIEHE
Strandvej 45 Hobro

GEORG CILLIBORG
Tlf. 565 Hobro

TORBEN BETZER
Maskinfabrik
Tlf. 970
Jernbanegade 13 Hobro

SJØRRING MASKINFABRIK I/S
Sjælland - Thy
Tlf. 10 og 100

A/S J. PETERSEN'S
Beslagfabrik
Tlf. 29 Nibe

Aalestrup
CEMENTVAREFABRIK
v/ Murerm. J. Bertelsen Jensen

A/S HJALMAR NIELSEN
Eksportforretning
Aalestrup

Margarinefabriken
ALFA
Vejen

BRDR. VOLKERTS FABRIKER
A/S
Kolding

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—16).
Telf.: Om dagen Minerva 1336 om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men igrødt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret der har været boddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlem.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligmed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2 nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreatiønsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

BESTYRELSE

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, sagfører, Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens. Næstformand: Militærattaché, Fl. B. Larsen, Stockholm.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh. Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund, Ordrup 5075.

Sekretær: Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sidealle 5, Kbhvn. Ø.
Tria 3101.

Den øvrige bestyrelse:

Damtøft, Aage E., præst, Vesterbro 76, Ålborg. Fosmark, Johs., overlærer, Redaktør af Pigtråd, Slagelsegade 9, 2., Kbh. Ø., Øbro 8537. Holt, Paul, seminarieførstander, cand. mag., Århus. Jespersen, Otto, landsretssagfører, Søndergade 72, Århus. Johansen, P. A., arkitekt, Bernstoffslunds Allé 80, Charlottenlund. Kjeldsen, K., oberstløjtnant, Odense. Kæraa, Leo, tandteknikermester, Banegårdspladsen, Århus. Leth, O., bibliotekar, Johnstrupsvej 8, Sorø. Loft, Johs., gas- og vandmester, de Mezasvej 18, Århus. Mahler, P. E., førstelærer, Nr. Søby Skole, Nr. Søby, Fyn. Møller, Poul, fabrikant, Skive. Næsted, Børge, læge, Sadolinsgade 9 st. th., Odense. Olesen, Otto W., boghandler, Randers. Olesen, O., kontorchef, Grønnegade 18 A, Herning. Rambusch, H., landsretssagfører, Kongensgade 49, Esbjerg. Schmidt, Otto, prokurist, Kolding. Thestrup, K. (M. F.), dommer, Herning.

BLADET PIGTRÅD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpesfond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling, St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—16) Minerva 1336.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2. sal, København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30—18,30).

FORRETNINGSFØRER

Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

Hak Jørgensens Bogtrykkeri, Ejby pr. Glostrup.

Afleveret til postvæsenet den 15. februar

Tanker over et bundt illegale blade

Af Poul Moes

II

DER er helt stille i huset nu. De små sover. Gennem den åbne dør til kammeret skimtes den 9-årige

Dansk Ungdom

ge, der med tungen i mundvigen prenter tal i et regnehefte.

Man samler det sidste af de gamle blade op fra gulvet. Det er et sort-randet nummer af Studenternes Efterretningstjeneste med en nekrolog over Kaj Munk. Det var en rå og

fugtig januar dag — en knugende grå dag, da man sad med den korte meddelelse om hans død og med telegrammet om likvideringen af den nazistiske fiskehandler sideordnet med Kaj Munks. Også i de aftener gjorde duplikatoren sin nytte — med

D E N

D A N S K E H E R O L D

at fortælle, hvordan den tyske ordre til aviserne havde lydt.

Hvor mon den første duplikator er henne nu? Mon den forlængst er slidt op. Den fik en omtumlet skæbne — flyttet fra sted til sted som den blev og sat i arbejde under de særeste forhold.

D E F R I E D A N S K E

Fra børnehaven flyttede vi den en aften sammen med nogle våben til en tom bygning i bunden af et net

af baggårde. For en menneskealder siden havde der været maltgøreri. Endnu var atmosfæren inde gennemtrængt af maltens krydrede duft. Det var gammelt og brandfarligt bindingsværk. Ild turde vi ikke tænde.

DANSK PRESSE

Med lommelygter lyste vi os ind gennem de store, gabende, sorte rum, hvor de slidte gulve syntes at give efter og lede et spinkelt ekko af vore trin gennem begge etager. Vi vekslede dæmpede ord, mens vi slæbte bagagen og ad den knagende

D A N S K N Y H E D S B L A D
trappe hvor et fejltrin kunne få uoverskuelige følger. Når vi holdt pauser, slukkede lyset og mørket krøb sammen om os, var det som hviskedes der fra alle kroge i det tomme hus.

Men udenfor var der stille. Det

DE DANSKE STUDENTER

var spærretid — og efter d. 29. august.

*

JEG sad igen på overlægens kontor og skrev stencils. Foran lå to beretninger om den 29. — een, overlægen havde dikteret mig, hentet fra hans ven obersten, kasernens kommandant og een fra en af de så-

rede her på hospitalet, en beretning

DANSKE TJENESTEMÆND

skrevet af en mand, overlægen dagen før havde opereret. Blyantskriften var fast og regelmæssig. I nøgterne ord tegnedes stemningen af

FOLKETS DAGBLAD

truende uvished i den store kaserne, indtil stilheden brødes af skud.

Jeg sad længe med arket i hånden. Gennem det kunne jeg se tyskernes mørke skikkelser snige sig ud af morgens hvide tåge — frem mod kasernens yderste poster.

DANSK MAANEDSPØST

Kampen havde været kort — og ikke gratis for nogen af parterne.

Den eftermiddag lykkedes det en afdeling på et par hundrede mand

INDHOLD:

	Side
Tanker over et bundt illegale blade	27
Hvad spørgeskemaerne fortæller	31
De første 9 danskere førtes hjem fra tysk k-z-lejr i 1945	37
Tyske parlamentarikeres skæbne	41
Nu mindelund i Husum	43
De sidste gløder må ikke gemmes	48

CHR. HEE's EFTF.

Niels Juelsgade 6, K.

CHR. JENSEN

Dr. Tværgade 9
København

TAGE OLSEN

Civilingeniør, M. Ing. F.
Vesterbrogade 6 D
København V.

JOHN V. MØRCH

Civilingeniør
Rosbæksvej 5
København Ø.
Tlf. Ryvang 8157

P. HERSKIND DIEMAR

Ingeniør cand. polyt.
Østersøgade 32
København K. Tlf. Palæ 7595

S. JOHNSEN & CO.

Bogtrykkeri
Wildersgade 46 København K.

Nordisk Optisk Kompagni A/S

Nr. Farimagsgade 3—5 København K.

GUNNAR HAAGENSEN

Reventlowsgade 14 København V Eva 9725

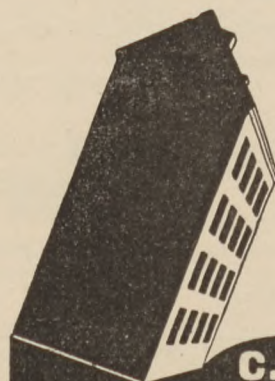
Byggeriets Maskinstationer, Aktieselskab

Vester Farimagsgade 31 København V. Minerva 3870

Fundament-
forstærkning
med Megapæle

Grundunder-
søgelser

Pilotering
(ogsaa indendørs
i Kælderrum o, lign.)

C. T. WINKEL & S.

INGENIØR OG ENTREPRENØR, M. ING. F.

BORRHOLMSGADE 9 - TEL. / OR PALÆ 488-846

fra kasernen at aflevere de fleste af sine våben til befolkningen. Afdelingen havde været på en øvelse og

DEN DANKE PAROLE

vendte tilbage flere timer efter, at tyskerne havde besat kasernen. Mens de store lastvogne langsomt kørte ud mod kasernen, kastede soldaterne deres våben ind i haver langs vejen — eller delte dem ud til folk, der gik søndagstur.

DEN MEDSKYLDIGE

Kort efter sad jeg med en seddel med adresser på huse, i hvis haver der var kastet våben. I skumringen ringede jeg på det første sted. En ældre mand lukkede op. Han så mistænksomt på mig. Jo, jeg måtte

DEN SIDSTE RUNDE

gerne tale med ham — men ikke alene. Hans kone skulle blive.

— Der er kastet to maskinpistoler ind i Deres have i eftermiddag. Dem vil jeg gerne have.

— Det kender jeg ikke noget til.

— Jo, hvor er de?

DEN SORTE BOG

Fra konens plads ved vinduet klirrede strikkepindene hidsigt.

— De får dem ikke. Jeg holder kongens bud. De skal afleveres til politiet.

— Så tager tyskerne dem . . . .

FOLKETS RØST

— Mig det samme. Jeg retter mig efter myndighederne.

. . . og en skønne dag bliver de brugt mod os selv.

— Men myndighederne . . .

— . . . bestemmer ikke mere selv.

FOLKETS RØST

Det må vel være gået op for Dem!

— Jeg holder . . . .

Da jeg åbnede døren for at gå, holdt strikkepindene op med at klirre.

Det var en smuk aften. Der var 20 minutter til spærretid.

*

IKKE alt havde egnet sig til at lrive. Vi prøvede at være nøgterne i det, vi skrev. Det hændte, at fær-

dige stencils blev kasseret, fordi indholdet var for subjektivt — også fordi det ofte var vanskeligt at få efterkontrolleret lokale nyheder. Men stof manglede vi ikke.

Der var kommet dage, hvor de ark duplikatoren spydede fra sig, for-

FOLK OG FRIHED

talte historier, der knugede. Der var kommet jødeforfølgelse og mord blev almindeligt. Det var som om menneskeskæbner havde ophørt med at spille nogen rolle.

Duplikatorens næste station blev en lejlighed i Sydhavns kvarteret i København — og den næste igen i

F O R

F R E M T I D og F R I H E D

en provinsby — på loftsetagen i en fabrik for kakkellovnrsør!

Det havde kunnet knibe at overholde regelmæssige udsendelsesdatoer — for arbejdets omfang steg.

FREDERIKSSUND
KUREREN

Det efterår og den vinter blev Studenternes Efterretningstjeneste revet alvorligt op. På et tidspunkt var der kun et enkelt af S. E.'s københavnske trykkerier intakt, og der var blevet store huller i mandskabets rækker. En del var i Sverige —

FREMAD

mange var kommet i tysk fangenskab. Duplikatorens belastning blev hård. Vi prøvede så godt vi kunne, indtil arbejdet i København var reorganiseret at dække, så stor en del af Sjælland som muligt. Som oplaget steg, kunne papiret være et problem. Det var dyrt, og vi skulle sta-

F R E M
=====

B O N D E M A N D F R E M
=====

dig holde vore økonomiske kilder rindende. Selv porto var efterhånden blevet en betydelig post. En dag fik vi en gammel duplikator forærende. Vi byttede den bort i København for 20.000 ark. De ankom med en fragtmænd. Hver pakke bar

FRIHEDSFRONTEN

en nydelig trykt mærkat, hvorpå der stod: Bibel- og traktatselskabet Vagttårnet.

Og der var papiret fra jernbanens pakhus. Ad omveje hørte vi om en sending pakker, der tilsyneladende indeholdt duplikatorpapir, som aldrig

FRIHEDSPOSTEN

var blevet afhentet, fordi man ikke havde kunnet finde adressaten. En aften fik vi det udleveret mod at betale et lille opbevaringsgebyr. Det var vinter — vi kørte det bort på en slæde.

TH. KROMANN

Holbergsgade 14
København K.
Tlf. C. 1609 - 16461

ALFRED PETERSEN

Ny Adelgade 8-10
København K.

A/S HVALSØE & ERLANDSEN

København
Manufaktur en gros

E. A. KOLBYE'S EFTF.

Købmagergade 52
Tlf. C. 11023

SIMMELHAG & HOLM

Nyhavn 41
København K.
Varemæglere

E. KATZENSTEIN

København V.
Raadhuspladsen 77
Central 14765

DET SCHØNBERGSKE FORLAG

Landemærket 3

København K.

Johs. Jørgensen

Civilingeniør, F. R. I.
Gl. Strand 50   København K.   Palæ 1215 - 2020 - 561

A. BORCH-MADSEN

Civilingeniør, M. Ing. F., H. D.
Lavendelstræde 16   København K.

Chr. Olsen & Meilgaard Mortensen

Vodroffs Tværgade 6   København V.

SVEND SCHØNNING

Kontor for industriel Eneret
Vester Farimagsgade 37   København K.

Ingeniørfirma

CONSTANTIN BRUN A/S

Hambrosgade 6   København F.

Ishøj & Madsen

Raadgivende Ingeniører
Vodroffsvej 4 B   København F.

Brasilliansk Kaffe Kompagni

Aktieselskab

Frederiksgade   København K.

Carl Borgesen

Bredgade 25 A   København K.

MELD DEM TIL HJEMMEVÆRNET

DUPLIKATORENS næste tur gik det cementstøberi — det blev en mellemstation, for her begik vi en dumhed.

En formiddag blev jeg ringet op. Vi måtte øjeblikkelig flytte trykkeriet — arbejderne på cementstøbe-

FRIHEDSSTØTTEN

riet havde truet med strejke. De havde meddelt, at de havde fået mistanke om, at der foregik noget »forkert«.

Vi kunne kun bebrejde os selv, at det var gået sådan. Da vi natten før havde forladt huset på cementplad-

Fri Nyhedstjeneste

sen havde vi — vel på grund af træthed — glemt at fjerne afskærmningen fra bygningens vinduer. Og en nøgle, der skulle være lagt et bestemt sted til pladsens arbejdsformand, brændte nu i min lomme. At man med den erfaring, man troede

FRI PRESSE

at have, kunne bære sig sådan ad?

Samme aften flyttede vi. Der var blevet luftalarm. I mørket blev transporten påkørt af en lastvogn, der knuste køretøjet — men kassen med duplikatoren var uskadt! Med besvær lykkedes det at fortsætte — til vi i det fjerne hørte skridt af en

FRISK MOD.

tysk patrulje. Vi sad på kassen bag en hæk i en have, mens den gik forbi.

Først en time senere nåede vi frem til en tom lejlighed i byens udkant ...

*

VI havde arbejdet os gennem vinteren og foråret. Der var

blevet folkestrejke — og med den fulgte nye papirvanskeligheder. Men

FRIT DANMARK

Udgivet af en Kreds af Danske i Aalborg No. 1 - April 1943

det gik. Vi fik nu regelmæssigt »Information« — et kildeskrift af stor værdi, men supplerende med vort eget stof. Noget fik vi ved skæbnens spil tæt ind på livet

*

JEG har siddet og blundet, da toget kørte ud fra stationen og opfattede kun halvt drønet. Da jeg åbnede

FRIT DANMARK

øjnene, fulgte nogle få sekunders stilhed. Så følte jeg, at toget holdt og hørte lyden af damp, der fossede ud fra lokomotivet.

Der lød et kvindeskrig og en stem-

FRIT FORUM

me råbte: Der er sprunget en bombe, lad os komme ud!

Vognen var uskadt, så jeg gik roligt ud på forperronen og hoppede ned. Gennem skumringen og regndisen kunne jeg se, at taget på den tredje vogn bagude var blæst af, men

FRIT NYT

lidt lys skinnede ud fra vognen. Der myldrede skikkelser omkring den. To To tyske soldater med uniformerne i laser var ved at krybe ud af de knuste vinduer. Inde fra vognen lød skrig og jamren. Lyden skar helt ind til ryggraden. Ud af vognen tum-

FRIT

VESTJYSK FISKERITIDENDE

lede skikkelser, tilsølet af blod og med klæderne halvt revet af. Nogle styrtede, så snart de var ude. Jernbanefolk var allerede begyndt at lægge bevidstløse skikkelser i række

på perronen. Der lød flere klagende skrig. Tilsyneladende uskadte passagerer løb sanseløse rundt. En lille pige stod ved perronkanten og græd

med begge hænder for ansigtet. Hendes hvide hårsøjle havde blodpletter.

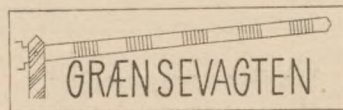
Det var, som chokket fik mig til

GNISTEN

at stivne indvendig, mens der samtidig meldte sig en modbydelig kvalmende fornemmelse over skrigene og disse ravende blodige skikkelser. Jeg følte den underlige tomhed i ho-

vedet, man har lige før man besvimer. Jeg kunne ikke gøre noget. Langsomt gik jeg ind mod stationsbygningen, faldt ned på en bænk,

men var ikke i stand til at holde mig i ro. Mine hænder rystede. Jeg stod ved bygningen og knugede hænderne mod de fugtige, røde sten, mens jeg gentog den samme sæt-

HAMMER OG SEGL

ning for mig selv: »Nu har Schalburgfolkene begyndt med togene«.

Der stod jeg, til jeg hørte de første ambulancer komme.

*

DET viste sig at være rigtigt. Det var danske i tysk tjeneste, der

LITOTRYKKERIET

H. C. Andersens Boulevard 4

MOSES & SØN

G. Melchior
Strandgade 34
København K.

C. REIERMANN'S

Papfabrik
Amagerbrogade 114—116
København S.

H. NØRBY'S BOGTRYKKERI

Sct. Pederstræde 3
Palæ 3819

ANDREASSEN & CO. BOGTRYK

Studivstræde 14
København K.

NORMAL-TRYKKERIET

Siegfred Petersen & Søn
Øster Farimagsgade 16 B
København Ø.

F. MÜLLER'S

Bogbinderi
Studivstræde 34
C. 2455 - By. 5925 - 5959

ILFORD FOTO ^A/_S

Pilestræde — København

Anglomatic

VEJRKLEDT OG VELKLEDT

^A/_S Hasle Klinker & Chamottestensfabrik

Østerbrogade 6

København Ø.

Filtfabriken Norden ^A/_S

LYNGBY

havde anbragt en bombe i toget. Det havde været det første togattentat. Det blev ikke det sidste . . . Dagen efter sad man på redaktionen og

ventede på, hvor meget censuren ville frigive. Det blev ikke så meget, og det var »afluset«. Påny måtte duplikatoren fortælle sandheden.

(Fortsættes)

Redegørelse vedr. modtagne spørgeskemaer

Kammeraternes Hjælpefond udsendte sidst i november og først i december knapt 100 spørgeskemaer til tilfældigt udvalgte af antagelig ca. 300 a 400 invaliderede kammerater fra besættelsestiden. Det fremgik af skemaerne, at det var frivilligt, om man besvarede de stillede spørgsmål, og at man også meget gerne modtog svar fra kammerater, der ikke ønskede deres sag genoptaget.

Ialt har vi modtaget 90 svar. Flere kammerater har trods sygdom og invaliditet klaret dagen og vejen. Deres tilstand er *ikke* forværret siden den sidst foretagne undersøgelse og deraf følgende fastsættelse af erstatning, de er tilfredse med den. — Nogle ganske få er bitre og vil ikke prøve på at søge mere, og andre har udfyldt skemaet så mangelfuldt og ufuldstændigt, at det ikke kan anvendes i en samlet opstilling, men tilbage blev 60 skemaer, der er godt og nøjagtigt udfyldt, og disse 60 tilfælde giver et klart og samtidig meget mørkt billede af disse familiers økonomiske stilling, således som den er i dag — og man må her erindre, at disse 60 familier kun er en brøkdel af de, der er ramt af samme skæbne. —

Af Pigtraads julenummer fremgår, hvilke spørgsmål der er stillet, og af tidligere artikler i Pigtraad om samme emne

fremgår klart, at det ikke er K.H.s opgave at afgøre, hvad der skal foretages — eller i nogen måde kritisere, hvad der tidligere er sket for at hjælpe besættelsestidens ofre på rimelig og forsvarlig måde.

2 vigtige spørgsmål i skemaet lød således:

1 »Er din hedbredstilstand forbedret eller forværret siden den sidst trufne afgørelse?« — Så godt som alle svarer »forværret« og enkelte har for tiden deres tilfælde til fornyet undersøgelse.

2 »Har du opnået en stilling i samfundet, der nogenlunde svarer til den, du havde opnået, hvis du ikke havde været i fangenskab?« Hertil har alle svaret »Nej«!

Af svarene kan man fastslå, at langt den overvejende del af de 60 familier må klare sig med indtægter, der efter normal opfattelse ligger langt under et eksistensminimum.

Af de 60 fangekammerater har 35 været udsat for tortur under forhørene, flere har været ude for mishandling og 26 mener endnu at have varigt mén heraf. —

I gennemsnit har de 60 fangekammerater siddet 5,6 mdr. i dansk fængsel eller lejr i Danmark og 11 mdr. i tysk koncentrationslejr.

I gennemsnit har hver en-

kelt haft et væggtab under fangenskab på 30-35 kg., og de har efter hjemkomsten i gennemsnit været indlagt på hospital 5 gange. Højeste antal hospitalsindlæggelser for en enkelt mand har været 22 gange — en mand 15 gange og 4 mand 10 gange. Hertil kommer rekreationsophold og utallige ambulante behandlinger. I gennemsnit er disse kammerater idag nøjagtig 50 år — d.v.s. at de var knap 40 år ved kapitulationen.

Af de 60 fangekammerater er 35 familieforsørgere med tilsammen 87 børn under 16 år, d.v.s. at hver familie i gennemsnit er på mellem 4 og 5 personer.

Det fremgår af skemaerne, at 33 af de 60 enten har fået deres »sag« afgjort med et beløb »en gang for alle« — eller de har først fået en mindre invaliditet afgjort »kontant« og SE-NERE ved fornyet undersøgelse fået tilkendt større invaliderente, der nu udbetales i månedlige rater, men disse rater er altså betydelig mindre end hvis deres endelige invaliditet var konstateret ved første undersøgelse. I nogle tilfælde er de to første afgørelser afgjort »kontant« og først den tredje undersøgelse har medført månedlige rater.

Det er naturligvis den normale opfattelse, at manden ved sit personlige arbejde skal skaffe de nødvendige midler til hjemmet, og at konen skal passe hjem og børn, men for de fleste er det også en klar sag, at alle hjælper hinanden, når der er sygdom og nød i et hjem. I mange tilfælde er konen også syg og deprimeret — i andre tilfælde er det konen, der oprethol-

IPSEN & ANDRESEN

Rothsgade 15   København Ø.

HALLING-ANDERSEN A/S Vodroffsvej 7
København V.**A/S M. MATZENS**Cliche-Stereotypi-Anstalt
Knabrostræde 20
København K.**BRØNDSHOLM**Guldbergsgade 8
København N.
Central 8350 - Giro 10111**VAGN BALSLEV**Langebrogade 17
København K.
Tlf. Sundby 7283**G. JACOBSEN'S EFTF.,**Bogbinderi
Linnesgade 22**AMAGER
CENTRALTRYKKERI**Amagerbrogade 139
Tlf. Amager 3848 - 6809**A/S L. IHRICHS BOGTRYKKERI**

Stuðiestræde 19

København K.

Nordens største romansukces»En fremragende og gribende bog, en undsigelse til krigen, en appel til freden, en menneskelighedens protest mod umenneskeligheden.« **N. P. Jensen, Radikale Generalkorr.**»Man læser hans roman uden at kunne lægge den fra sig, man er i den under læsningen.« **Hakon Stangerup, Dagens Nyheder.**

408 sider . Kr. 19,75 . Schultz Forlag

**S. FRIEDLÆNDER'S
EFTFL.****E. Pihl & Søn**Murerestre & Entreprenører
Uraniavej 12**A/S H. HAGERUPS FORLAG**

Fiolstræde

København K.

der hjemmet ved sin indtægt, og i det efterfølgende angiver tallene ikke blot mandens indtægt, men også invaliderente, socialhjælp, legater og konens indtægt.

Kun i 3 tilfælde er den samlede indtægt over 1100 kr.

- 1 Den eneste, der er ansat i statens tjeneste .. 1155 kr.
- 2 Manden 50 pct. invalid og får 461 kr., konen tjener 715 kr. (ingen børn)
..... 1176 kr.
- 3 Manden tjener ganske lidt, ca. 100 kr. mdl., konen tjener 1060 kr. .... 1160 kr.
3491 kr.

Hvis nr. 1 kan bestride sin stilling, og hvis konerne i tilfælde 2 og 3 kan beholde deres job — ja så er det dog en løsning — foreløbig. —

De resterende 57 familier har i gennemsnit 505 kr. om måneden.

Incl. ovennævnte 3 familier har ialt kun 7 familier over 1000 kr. mdl. og af samtlige 60 familier har kun 15 over 700 kr.

Af de resterende 45 familier har 16 en indtægt på fra 500 til 700 kr. og 29 familier må i gennemsnit klare sig med 333 kr. Yderligere er de opgivne tal i mange tilfælde afhængig af, om manden har arbejde (der står i skemaet f. eks. »mange sygedage«).

At disse invaliderede kammerater i det hele taget har kunnet klare sig igennem i disse år, skyldes 3 årsager:

- 1 De har modtaget og brugt den »engangshjælp, der er ydet.
- 2 I mange tilfælde har de modtaget hjælp fra Fri-

hedsfonden og Kammeraternes Hjælpefond,

3 og endelig har de klaret sig meget dårligt og tæret på — og nu opbrugt — alt hvad der fandtes af åndelige og materielle reserver.

Og man spørger: »Hvad nu?«

- 1 Den under 1 nævnte kilde er udtømt.
- 2 De under 2 nævnte kilder vil standse indenfor overskuelig fremtid, hvor permanent hjælp er absolut påkrævet.
- 3 Der består en vekselvirkning mellem disse 2 faktorer og det moment, at de økonomiske forhold i sig selv er fortvivlede. Alt dette må medføre, at sygdomsbilledet der skabtes af krigen yderligere gennem årene forværres.

På ovennævnte grundlag søger Kammeraternes Hjælpefond med moralsk støtte fra vore største fangesammenslutninger at rette henvendelse til landets højeste myndigheder — og der søge en varig løsning, evt. gennem en lovændring, således at besættelsestidens hårdest ramte med deres familier kan nå en betryggende tilværelse.

Da fangenskabets utvivlsomt har ældet alle fanger, vil K.H. endvidere søge gennemført, at der åbnes mulighed for tidligere k.z.fanger til at opnå aldersrente fra det fyldte 55 år.

Til langt den overvejende del af nævnte 60 familier har Frihedsfonden på forskellig måde ydet en meget stor økonomisk støtte, hvis art og størrelse ikke kan opgives, men den er afgjort langt større end den

hjælp, Kammeraternes Hjælpefond med sine begrænsede midler har kunnet yde.

Til 39 af nævnte 60 familier har Kammeraternes Hjælpefond ydet ialt 79.969,72 kr. og ferieophold til adskillige på fondens feriehjem på Kegnæs. I det nævnte beløb er inkluderet 764 legatportioner på 50 til 150 kr. om måneden til ialt 30 familier, af disse har 13 familier fået legatet bevilget i foreløbig 36 måneder.

Det samlede materiale er opbygget på .

8 svar fra Aalborg — 9 fra Aarhus og omegn — 7 fra Esbjerg — 2 fra Viborg — 5 fra Horsens — 5 fra Randers — 6 fra Kolding, Vejle og Fredericia — 2 fra Nordsjælland og resten fra København.

H. Kornbeck

Ethvert brev bør forsynes med vore smukke mærkater i farvetryk.

Vi har to at vælge imellem:

1. Bernadotte-mærkatet med hans billede.
2. Kammeraternes Hjælpefonds mærkat.

Begge mærkater foreligger i ark med 25 stk. a 10 øre og fås ved at indsende beløbet til giro 780, Kammeraternes Hjælpefond, St. Kannikestræde 10, København K.

De indkomne beløb går til fondets hjælpearbejde.

DYNAMOTOR

Roskilde

V. EIVIL Aut. V. W. forhandler
Roskilde**W. MANNICHES EFTF.
TOBAKSFABRIK**

Roskilde

REIDL'S FOTO

Roskilde

ROSKILDE**KONTANT-
FORRETNING****SORØ****SPARE- &
LÅNEKASSE**

Aktieselskabet

**BANKEN FOR
SORØ & OMEGN****N. JENSENS SØNNER**Snedkermestre
Kalundborg**NIELS JENSEN**

Blegdammen 6

Tlf. 553

Holbæk

Aktieselskabet
**DE KØBENHAVNSKE
FORSTÆDERS BANK**
Glostrup**HARVEY & CO.**

Hammerensgade 3

København K.

Aktieselskabet

Weilbach & Cohns Fabriker

Mariendålsvej 57

København F.

H. MOLDOW

Civilingeniør, M. Ing. F.

Livjærggade 44

København Ø.

M. J. Grønbech & Sønner A/S

Kristianiagade 8

København Ø

Chr. Olsen

Gothersgade 103

København K.

TREBORDen stærke pebermynte
50 øre pakken

Salgskontor:

Thorvald S. Pedersen

Christians Brygge 9

Tlf. Mi. 855.

Hugo Grün & Co.

Vesterbrogade 6 D

København V.

Andersen & Heegaards Ingeniørforretning $\frac{1}{2}$

Havnegade 37

København K.

2 måneder efter befrielsen hjemførtes til Danmark den første transport af ofre fra tyske k-z-lejre

Hidtil upåagtet indsats af 21 danske modstandsfolk

I Januar-nummeret meddelte vi med en vis stolthed, at Danmark allerede i 1947 var i stand til at bringe ofrene hjem til dansk jord fra tyske KZ-lejre.

Det skete i relation til den kendsgerning, at franskmændene først nu kan hjemføre 70 ofre fra Mauthausen.

Men det viser sig, at den første hjemtransport af faldne frihedskæmpere fra tyske KZ-lejre til Danmark allerede foregik i 1945, takket være et virkeligt hurtigt initiativ af Henry Petersen, assisteret af læge Paul Thygesen.

Transporten bestod af 9 danske fanger, der alle var døde under opholdet i KZ-lejren Husum.

Henry Petersen havde selv siddet i Vestre Fængsel, Neuengamme og Porta Westphalica.

Men hans gode ven, kaptajn Nellemose, blev dernede. Nu havde de to været venner i 30 år, og det lå Henry Petersen stærkt på sinde at få vennen hjem til dansk jord, hvis det på nogen måde lod sig gøre.

Ved at arbejde videre med tanken stod det ham efterhånden klart, at han ikke kunne hente een enkelt hjem. Alle, der kunne findes på Husum kirkegård, måtte føres hjem, og der kunne da være tale om ialt 11.

DER fulgte nu en lang række henvendelser til danske og engelske myndigheder, der alle viste en absolut positiv indstilling overfor planen.

Alle tandlægekort blev nu indsamlet, da tænder er det sikreste sted at identificere.

Pengene til arbejdet blev fremskaffet på den måde, at hver enkelts familie stillede 1000 kroner til rådighed. Arbejdet blev imidlertid udført for knap halvdelen af det beløb, der stod til rådighed.

Beløbet blev siden betalt af social-

ministeriet, hvorved de efterladte blev holdt skadesløse.

Under eftersøgningsarbejdet fik Henry Petersen og læge Poul Thygesen en værdifuld hjælp af kirkegårdsbetjenten, hr. Lorentzen. Han vidste, at der lå ialt 300 døde fra Husum-lejren, begravet i 11 fællesgrave.

Det var også en stor hjælp, at hr. Lorentzen kunne opgive navnsne på de døde, som lå begravet i hver enkelt af fællesgravene.

Ialt 11 danske statsborgere havde her fundet deres sidste hvilested — og det lykkedes med sikkerhed at identificere de 9.

Af praktiske grunde nummereredes gravene efter deres beliggenhed med numrene 8—18.

I grav nr. 8 fandtes blandt 19 andre, politimester Simoni, Varde, og kaptajn Nellemose, København. De var transporteret til kirkegården, liggende i samme kiste.

I grav nr. 9 fandtes, blandt 19 andre, politimester Astrup, København og automobilforhandler Koch, Aabenraa.

I grav nr. 10 fandtes, blandt 21 andre, lektor Rosenkær, Tønder, og officiant Friis, Kollund.

I grav nr. 11 fandtes, blandt 30 andre, stud. polyt. Rønholt.

I grav nr. 13 fandtes, blandt 22 andre, læge Nordentoft, Varde. Han var forøvrigt den eneste, der var begravet påklædt.

I grav nr. 17 fandtes, blandt 18 andre, ingeniør Jensen, Ribe.

Læge Paul Thygesen havde været i lejre med alle de fundne og dette sammen med tandkortene, en række karakteristiske identifikationstegn må anses for at være fuldgældige beviser for identifikationens rigtighed.

Til gravearbejdet stilledes tidligere SS'er til rådighed. De var på

dette tidspunkt fanger, da flere af dem tidligere havde været fangevogtere.

De vendte om aftenen forfærdede tilbage til lejren, forfærdede over det, de havde set.

Men flere af deres »kammerater« ville ikke tro på deres beretninger, hvorfor de vantro derefter fik lov at prøve en dag som graver.

Man må forbløffes over den hurtighed, hvormed arbejdet blev udført.

Når man fraregner tiden til forberedelserne, kan det siges, at arbejdet blev udført på få dage, idet opgravningerne påbegyndtes den 4. juli 1945. Den 5.—6. juli var man i Sæd ved grænsen med zinkkisterne, og den 8. juli kunne højtideligheden holdes i Tønder for de hjembragte.

Da kortegen kørte fra grænsestationen i Sæd, strøede unge piger blomster foran vognene, efterhånden som de kørte frem.

På banegården i Tønder talte sognepræsten og Henry Petersen og de enkelte kunne afsendes til den hjemlige begravelse.

Tekster til billederne side 39:

Øverst til venstre: Henry Petersen, graveren i Husum og læge Paul Thygesen. Til højre: De 9 er lagt i zinkkister, der er svøbt i Danebrog uden for grænsestationen i Sæd.

I midten til venstre: SS'er igang med opgravningsarbejdet. Til højre: Den 8. juli 1945 ved Sæd. De 9 køres bort i tre smykkede vogne.

Nederst til venstre: Den 8. juli 1945 ved Sæd. Vagtposter værnegravfreden. Til højre: Den 8. juli 1945 ved Sæd. En del pårørende er kommet til stede.

P. MIKKELSEN & SØN
Slagelse

GULDSMED CARL JENSEN
Slagelse

SJÆLLANDS POSTEN
Slagelse

SLAGELSE MASKINSNEDKERI
v. C. W. Christiansen

PHIL & BROKHOLM
Slagelse

Z. EPELS EFTF.
Tlf. 313 - 314
Slagelse

SLAGELSE MØBELVÆRK

KØBMAND EJNAR JENSEN
Tlf. 117
Absalonsgade 15 Sorø

SORØ STAKITFABRIK
Sorø 1000 - 2 ledn.

**SORØEGNENS
ANDELSSVINESLAGTERI**
Sorø

**HEDEGAARDEN & OMEGNS
BRUGSFORENING**
Tlf. 514 Roskilde

Snedkermester
P. PEDERSEN & CO.
Algade 58 Roskilde

**FELIX MØLLERS
BOGTRYKKERI**
v. Brdr. Pedersen

**LANDBO- OG HUSMANDS-
FORENINGENS FRØUDSALG**
Roskilde

**A/S KORSØR JERNSTØBERI
OG MASKINFABRIK**
Korsør

L. LEVISON JUNR.

Aktieselskab

Købmagergade 50

København K.

C. 7500

Papir- og kontorartikler en gros

Axel S. Stangenberg

Aktieselskab

Frederiksholms Kanal 14

København K.

Heinrich Evert Junr. Eftf.

Linieranstalt

Anker Gottfredsen

Kompagnistræde 19

Tlf. Central 4546

Nordisk Pirelli Aktieselskab

Toldbodgade 53

København K.

Hempel's Isolerings Compagni A/s

Amaliegade 8

Mi. 3842 — Lokal 8 & 10

**A/S KØBENHAVNS
AUKTIONS HAL**

Gl. Kongevej 3 C. 1 20 17

A/S PERSOLIT

Sct. Annægade 3
Tlf. Asta 3012 København K.

A. KELLER

Ingeniør
Jernbanegade 1 København V.

G. SALICATH & CO.

Tordenskjoldsgade 25
København K.
Byen 8712

K. DIDERIKSEN

Kongevejen 44 Holte

KARNI SKO

Tlf. 217 - 851 Kgs. Lyngby

»PARI« SALONEN

Kgs. Lyngby

ALFRED SIMONSEN

Hovedgaden 40 Tlf. Lyngby 14

THANING-HANSEN

Torvet 10 Lyngby Tlf. 581

LYNGBY LÆDERHANDEL

Torvet 1 Lyngby

BAGERMESTER H. B. WIBERG

Buddingevej 67 Lyngby

HARTVIG K. JESSEN

Bagsværdvej 69 Kgs. Lyngby

ERNST LORENZEN - LYNGBY

Brændsel og Transport

CHRISTOFFER NIELSEN & SØN

Ligkistemagasin
Kgs. Lyngby

KØBMAND CARL SCHØNHERR

Nørregade 2 Kgs. Lyngby

Gudlsmed Axel Christensen

Jernbanevej 2 Kgs. Lyngby

Bogtrykkeriet ATHENE A/S

Sct. Hansgade 3—5

Kbhv. N.

C. 11.313

NORDISK KARTONNAGE FABRIK A/S

Hessensgade 12

Tlf. 11.337

København S.

Skandinavisk Dybtryk Service A/S

Linnesgade 22

Minerva 5207

København K.

OLAF JEPPESEN

Grafisk etablisement

Edisonsvej 3

København V.

Holger Prior A/S

Nyhavn 20

København K.

Aktieselskabet

De forenede Vætfabriker

Vægtelvej 47

Aktieselskabet P. BORK & CO.

Dr. Tværgade 28

By. 2150

København K.

Brødrene Ryø

Tlf. 68029

Kastelsvej 20

København Ø.

Klinke & Fanøe

Rådgivende civilingeniører

Østerbrogade 19, Ø.

Central 7528

Tyske parlamentarikeres skæbne

Walter Hammer: Hohes Haus in Henkers Hand, Frankfurt a. M.: Europäisches Verlagsanstalt 1955. 120 sider.

Walter Hammer var emigrant i Danmark; under besættelsen blev han arresteret og udleveret til Gestapo; han tilbragte flere år i tugthuset Brandenburg og blev efter kapitulationen leder for et arkiv i Østzonen, der skulle samle alt materiale om den tyske modstandsbevægelse mod Hitler.

Hammer samlede og sigtede »sine ira et studio« uden at skele hverken til den ene eller den anden side; uden at være videnskabsmand ejede han akademikerens hellige id til at nå frem til sandheden. Han er ligefrem forgabt i at være absolut objektiv og retfærdig — man kunne fristes til at sige: han følger Oxfordbevægelsens fire absoluter i sin forskning. Og netop derfor kom han hurtigt i klammeri med kommunisterne: for deres »sandhed« skal være formålstjenlig, den er subjektiv og relativ.

Hammer gav også ikke-kommunister den saglige omtale som modstandsfolk, de havde fortjent — og resultatet blev: han måtte flygte.

Han fortsatte i Hamburg med sit nidkære, omhyggelige, ja pertentlige forskningsarbejde. Han rejste til de efterladte, skrev i tusindvis af breve, byggede et modstandsbevægelses kartotek op: den tidligere vandrefugl, vegetar og forlægger er blevet en historieforsker af rang.

Bogens titel betyder på jævnt dansk: Rigsdagen i Bøddelens vold — og skildrer i det store og hele de tyske førnazistiske rigsdagsmedlemmers levned, for så vidt de kom i konflikt med Hitler. 113 af dem blev emigranter, 403 arresteredes af Gestapo, 311 kom i KZ, 186 dræbtes. Deres skæbne skildres i en alfabetisk ordnet navnefortegnelse. Den, der har oplevet tiden mellem 1918 og 1933, vil genfinde mange kendte skikkelser og med gru læse om deres endeligt. Hvem kendte f. eks. ikke Heinz Neumann, som prægede

parolen: Slå fascisterne, hvor I træffer dem! Han var i tyverne en kendt skikkelse i den tyske ungdomsbevægelse; allerede med 28 år var han kommunistisk rigsdagsmand. Fuld af idealisme, en sandhedssøger, en afholdt taler og skribent. Han emigrerede til Rusland — og blev der likvideret sammen med sin ven Remmele. Hans enke gennemgik utrolige lidelser i sibiriske arbejdslejre og blev på grund af Stalins pagt med Hitler udleveret til Gestapo. Hun kom til Ravensbrück — og overlevede.

Allerede en flygtig gennemgang af navnelisten viser tydeligt det tyske socialdemokratis overvældende andel i denne offergang og modbeviser den gængse, også igennem filmene udbredte, opfattelse, som var det kun generalerne fra den 20. juli 1944, der for alvor forberedte og vovede kuppet mod Hitler. Adenauer, Heuss, Scheidemann, Löber, Heilmann, Brüning: bare for at nævne nogle kendte navne. — Walter Hammer skriver sagligt som en kancellist deres generalieblad — og denne saglighed ryster mere, end en roman kunne gøre: med tørre leksikon-ord opremses hele vor tids uhygge, som kun naive kan tro hører fortiden til. Vogt jer og adværg den onde spire — adværer forfatteren med rette.

Hammer nævner i nogle spredte særkapitler visse endnu ret upågavede begivenheder — han nævner dem som et emne for fremtidige forskere — og digtere. Der er de mange kvinder i modstandsbevægelsen, kvinder i alle aldre, fra alle samfundslag, fra alle partier og konfessioner: vi så dem dø på skaffottet i Plötzensee og oplevede, at selv de mest forhærdede kriminelle fanger kunne gribes af en medfølelse, der lod dem knytte næverne mod en dommer, som de ellers nok ville anerkende for deres eget vedkommende. Ikke alle kriminelle var nu så bund- og grundfordærvede, som Hammer fremstiller dem — i en berettiget harme imod, at nazisterne ikke gjorde forskel mellem

de »politiske« og de »andre«. Rent menneskeligt set kunne et møde mellem de to så forskellige parter også have en positiv betydning.

Så er der endvidere den grufulde beretning om »Arke Noah«, to kulpramme, der læsset med fanger i iskold vinter 1945 sejlede på de tyske floder fra tugthus til tugthus for at afsætte mændene — dog forgæves. Alt var overfyldt!

Og endelig »torden-vejr-aktionen« den 22./23. august 1944, der førte alle mistænkelige tidligere rigsdagsmedlemmer, så vidt de endnu eller atter var på fri fod, til et sidste møde med Gestapo, KZ og tugthus.

Bogens navneregister efterfølges af en række fotografier, et billedernes statusopgør af døde og nogle få overlevende tyske frihedskæmper. Vi vil gerne tro Walter Hammer, når han indtrængende udmaler vanskelighederne med at fremskaffe dette materiale — og vil håbe, at bogen vil læses udenfor Tysklands grænser som et vægtigt bidrag til en vurdering af det tyske folks kvaliteter — og indenfor Tyskland som minde og advarsel. Det er i grunden et pædagogisk værk. Det burde stå i hver tysk skolebibliotek.

Hans Rütting.

Bødlerne fra Sachsenhausen

Tidligere fanger fra KZ-lejren Sachsenhausen, som er i besiddelse af bevismateriale mod de løsladte krigsforbrydere fra lejren, bedes sende materialet til Kammeraternes Hjælpefond, St. Kannikestræde 10, København K. Der rejses givetvis sag mod de løsladte, og det er af den allerstørste betydning, at anklagematerialet mod dem hviler på et bredt grundlag.

S. ROSENVINGE
Hobro

Guldsmed
POUL CHRISTENSEN
Hobro

WILH. JENSEN
Garveri & Læderhandel
Hobro

HOBRO
RUTEBIL STATION
Tlf. 598 - 599

SV. Ø. ANDERSEN
Aut. el-installatør
Tlf. 71 Hobro

LANDBOSPAREKASSEN
FOR HOBRO OG OMEGN

HOLM & RASMUSSEN
Adelgade 25
Tlf. 871 Hobro

S. P. MØLLER
Isenkram - Køkkenudstyr
Tlf. 84 Hobro

MASCOT
Hobro

HOBRO KAROSSERIFABRIK

FOTO-MAGASINET
K. A. Bjørn-Jensen
Tlf. 353 Hobro

FLENSBORG LAGERET
C. H. Molzen
Hobro

ØSTERGAARD & LUNDHØJ
DOMI - MORRIS
Tlf. 280 - 743 Hobro

Tømremester
EINER M. CHRISTENSEN
Gasværksvej 12 Hobro

Hans Nielsen & Martin Nielsen
Ingeniørfirma
Tlf. 120 Hobro

Haa do wot i Hobrow?

HOBRO BYRÅD

Hostrup Teglværk

HOBRO
Alt i teglværksprodukter

Tlf. 218

Hobro Kul og Koks Import A/s

Skibsmægler Chr. Rørholm

HOBRO

Aktieselskabet

Blaakilde Mølles Fabriker

HOBRO MØBELFABRIK

H. P. Hybschmann

HOBRO JERNHANDEL

Vestergade 8
Tlf. 9 - 509 - 569 Hobro

KAJ HESTBECH JØRGENSEN

Maskinfabrik
Hobro

HOBRO DAMPVASKERI

Hobro

HOBRO MOTOR COMPAGNI

v. J. Mogensen

M. RIBE-CHRISTENSEN

Hobro

AUTOCENTRALEN
P. C. Barchmann Pedersen
Tlf. 72 & 76 Hobro

Hobro ny Materialhandel
Thorkild Madsen
Tlf. 211 Hobro

KARL JENSEN
Murermeister & entreprenør
Tlf. Hobro 792

HOBRO AUTOOPHUG
OG PRODUKTFORRETNING
Tlf. 568 Hobro

Murermeister
S. K. JØRGENSEN
Jernbaneg. 60 - Hobro - Tlf. 119

Bagermeister
SØREN K. NIELSEN
Hobro

Einar Kristensen

Hobro

Spare- og Lånekassen for Hobro og Omegn

HANS HEDTOFTS LUND (1000 træer) er plantet i Judæas bjerge tæt ved Christian Xs hospital for tuberkuløse flygtningebørn fra Orienten, og et år efter Hedtofts død, overrakte Erik Hertz, formand for det jødiske nationalfond, diplom for lunden til Hans Hedtofts søn, Bjarne, i dennes hjem. Benjamin Slor, den tidligere formand for Dansk Zionistforbund, der siden Staunings tid havde samarbejdet med Hedtoft i jødiske spørgsmål og »altid fandt hans dør åben«, mindedes hans hjertevarme indsats for både de danske jøder under krigen og for den zionistiske sag. Han var forvisset om, at Hedtofts lunde ville blive ført videre. Bjarne Hedtoft takkede jævnt og stilfærdigt i sin fars navn. Hvis han havde levet, ville han være blevet flov ved denne hyldest, for han havde kun handlet, som hans samvittighed bød, sagde han. Billedet viser fra venstre: Erik Hertz, Bjarne Hedtoft, hans kone kirsten, Anne-Marie Hedtoft og Benjamin Slor.

Ofre fra Engelsborg k-z-lejr får nu mindelund

Skal anlægges på Østhusum kirkegård og bliver antagelig færdig i juli

Arbejdet med anlæggelse af en mindelund for de ca. 300 ofre fra Engelsborg KZ-Lejr, der ligger begravet på Østhusum kirkegård, vil i nær fremtid blive udskrevet i licitation.

Pastor Detlefsen, der er formand for Forbundet for tyske Soldatergraves Vedligeholdelse i Husum, oplyser, at arbejdet er anslået til at ville koste omkring 18.000 mark, hvoraf halvdelen er blevet bevilget som statstilskud. Det øvrige beløb er nu sikret, og hvis alt går efter beregning, vil mindelunden kunne indvies i begyndelsen af juli.

Pastor Detlefsen meddeler, at mindelunden skal anlægges i umid-

delbar nærhed af massegraven ved Flensborg landevej. I graven blev der også fundet lig af danske fanger, men de er alle blevet ført hjem og jordet i Danmark.

Mindelundens midtpunkt bliver et fire meter højt kors, der skal fremstilles af sandsten og forsynes med inskription: »I min Faders Hjem er der mange Boliger«.

Omkring det store kors placeres 9 mindre kors, et for hver af de 9 nationer, der har ofre blandt de omkomne. Mindelunden vil blive beplantet med røde og forskellige fyrretræerarter, og ved indgangen anbringes en kunstnerisk udført smedejernsport.

Ris og ros fra nordmand til danskerne

4.-maj-kollegiet i Aalborg har fået en nordmand blandt kollegierne. Han hedder Svein Meinic Christensen. I kollegiets blad, »Falken«, uddeler han ris og ros til danskerne. Han finder, at vi er humørfyldte og kender kunsten at leve livet på rette måde, mens nordmændene er kolde og kun lidt morsomme.

Videre siger han:

Danskene er høflige, men for meg virker de tittelgale; på den måten er nordmennene mere lige ud. Man ta'r ikke alle disse over- og undertitler så nøye. Men jeg må si, det å ferdes å bo blandt danskere er meget hyggelig. De ta'r seg straks av en udlending og hjælper ham til rette, og det virker meget koslig for en fremmed. Der har vi nordmenn meget at lære av danskene, men det kommer nok. I det store og hele så tror jeg nemlig, at danskene og nordmenn går meget godt i sammen. De to nasjoner har begge de samme problemer, og det er måske derfor, vi føler oss så godt knyttet til hverandre.

En sum sumarum, så er vi jo trods alt nesten een nasjon.

Han er glad for, at han er kommet til Aalborg, og siger herom:

I den tiden, jeg har været her i Aalborg, har jeg været så heldig å få bo på 4. maj kollegiet. Jeg må sige, at dette er det rigtige stedet for studerende ungdom å bo. Her lærer man å knytte de usynlige kammeratslige bånd, og man føler seg straks hjemme som medlem af en stor familie. Det er på slike steder, demokratiet bygges.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

er de raskes håndtryk
til de syge

GEORG ØSTERGAARD
Den gamle Købmandsgaard
Langeskov Tlf. 7

MALMOS-FLY
Tlf. Odense 11548
Næsbyvej 109 ODENSE

RØNNINGE ANDELSMEJERI
Langeskov St. Tlf. 27

Michelsen & Jacobi
Haderslev

**Dagbladet
DANNEVIRKE**
Haderslev

A/S M. C. BRINCKENS EFTF.
Haderslev

»FRÆHR«
Manufaktur & Trikotage
Tlf. 38 Sommersted

Haderslev Kul- & Kokskompagni A/s

**SPAREKASSEN FOR
CHRISTIANSFELD & OMEGN**

Brødrene Gram A/s

Det er
BERGIS
når det gælder FOTO
Tlf. 73123
Nørregade 8 Padborg

VOJENS

A. MADSEN & SØN
Murermestre
Tlf. 2067 Aarhus

BRDR. KUDAHJL JENSEN
Murermestre
Klintegården Aarhus

FA. CHR. N. WITEN
v. Walter Withen
Mindegade 12 - Aarhus - 36333

Malerfirma
H. CHR. SECHER & CO
Indeh. O. Albrechtsen
Kgl. Hofleverandør Aarhus

C. F. ANDERSEN & SØN
Tlf. 2 25 63
Montanagade 3—5 Aarhus

Tømremester
N. GRAVESEN
Tlf. 22553 Aarhus

Tømremester
AAGE BROUNDAL
Tlf. 4 25 30 Aarhus

E. IBSEN
Tømremester
Telf. 26762 Aarhus

W. ANKER
Tømremester
Tlf. 2 13 70 Aarhus

OLAF BAHN
Isoleringsforretning
Tlf. 3 56 52 Aarhus

P. HEDEGAARD
Tømremester
Højbjerg - Aarhus
Tlf. 70094

FRODE PETERSENS
Entreprenørforretning
Kongevej 71 Viby Jyll.

Murermester Alf Mougard

Harald Jensens Plads 9
Tlf. 4 20 23 Aarhus

OSCAR BANSMANN
Malmester
Tlf. 3 05 70 Aarhus

A. Boysen & Co.
Malmester
Strandparken 3 Aarhus

A. Mikael Laursen
Sct. Pauls Kirke Plads MØBELFABRIK Tlf. 3 30 55 Aarhus

KR. BLAABJERG
Murermester & Entreprenør
Grenaavej 156, Risskov Tlf. Aarhus 7 73 74

Ure - Lænker - Brillor
CHR. BIRK - Urmager og Optiker - Houmeden 5 - Tlf. 1808

Aktieselskabet
RANDERS KORN OG FODERSTOF-FORRETNING
Randers

Aktieselskabet
**STRØMMENS
HANDELSSELSKAB**
Randers

HADSTEN MØLLE

MOTORCOMPAGNIET
Aut. General Motors Forhdl.
Tlf. 540 - 570 Odder

I/S HYDRAULICO
Tlf. 557 Odder

Aktieselskabet
JUTLANDIA CHEESE COMPANY
Skødstrup Jylland

J. Sardemanns Eftf.
Rådgivende ingeniørfirma Aarhus

PAUL LEHMANN
Chartering - Forwarding
Steamshipagent
Herning

ARNE RAHBEK
Silkeborgvej 25 - Tlf. 1885 - 785
Herning

HERNING AUTOHANDEL
Tlf. 2100

TETA-RADIO
v. A. Brix
Tlf. 844 Herning

AXEL HANSEN
Fabrik for strikvarer og jersey
Herning

»GENEGA« MØBLER
v. N. Mortensen
Tlf. 966 Herning

ØSTERGADES VASKERI
v. P. Johansen
Herning Tlf. 698

PALLESEN & MAIBOM A/S
Herning

HERNING MEK. VÆVERI
Aktieselskab

G. VAADDE NIELSEN
Trikotagefabrik
Tlf. 109 Ikast Tlf. 109

JACOB LAURIDSEN
Trikotagefabrik
Tlf. 298 Ikast Tlf. 298

**IKAST HANDELS- OG
LANDBRUGSBANK A/S**

HANS JENSENS EFTF.
Trikotagefabrik
Tlf. 24 Ikast

BOTEX

Trigesvej 13—15
Fabrik for boligtextiler
Tlf. 886

Herning

IVER JENSEN

Trikotagefabrik
Telf. 172 — Ikast

P. VIFTRUP JESPERSEN
Statsaut. installatør
Videbæk

**VORGOD NR. VIUM KOMM.
OG OMEGNS SPARE- OG
LAANEKASSE - VIDEBÆK**

NIELS RASMUSSEN
Trikotagefabrik
Sportsvej 1 Ikast

Snedkermester
ARNE CHRISTENSEN
Videbæk

Bang & Clausen A/S

STRUER

A/S O. BENDIX
Tømmerhandel
Struer

KINO STRUER
v. K. Bach

STRUER FJERKRÆSLAGTERI

SKOTØJSBØRSSEN
v. Alfred Sørensen
Nørregade 9 Skive

RØNBJERG IS

RØNBJERG

SPAREKASSEN
I NYKØBING p. F.

C. W. KROMANN
Nykøbing F.

H. O. HANSENS EFTF.
Nykøbing F.

LOLLAND-FALSTERS
FOLKETIDENDE A/S
Nykøbing F.

AXEL HANSEN A/S
Glas en gros
Nykøbing Falster

BANDHOLM SKIBSVÆRFT
Heinrich Weiss

HELGENÆS TEGLVÆRK
Nakskov

ENTREPRENØR SCHIFFER
(i det grønne hus)
Søllested

A/S SAXKJØBING SAVVÆRK

DEN LOLLANDSKE
Landbestands Sparekasse
Nakskov

J. C. CHRISTOFFERSEN
Statsaut. revisor
Nakskov

NYLARS BRUGSFØRENING
Pr. Køllergaard

Tandtekniker
THOMAS BREGNET
Søndergade 21 Horsens

LOLLAND-FALSTERS FRØHANDEL A/S

Nykøbing F.

Møbelhuset

v. A. HANSEN
Nykøbing F.

Saxkjøbing Tømmerhandel

ASGER LYNGBÆK

M. E. Hovmand-Hansen

Knuthenlund Godsejer Stokkemærke

Brødrene Hillers

Sjællands Jern- & Stålførretning A/S
Slagelse

Handels- & Landbrugsbanken

Aktieselskab - Slagelse

FOGS JERNHANDEL A/S

Horsens

HORSENS FOLKEBLAD

HORSENS
SOCIAL DEMOKRAT

THORSTED SAVVÆRK
Horsens

THORSTED TRÆLASTHANDEL
Aktieselskab
Horsens

R. B. Burchardt Nielsen & Co.
A/S
Løvenørnsgade
Tlf. 3400 Horsens

C. F. Christensen

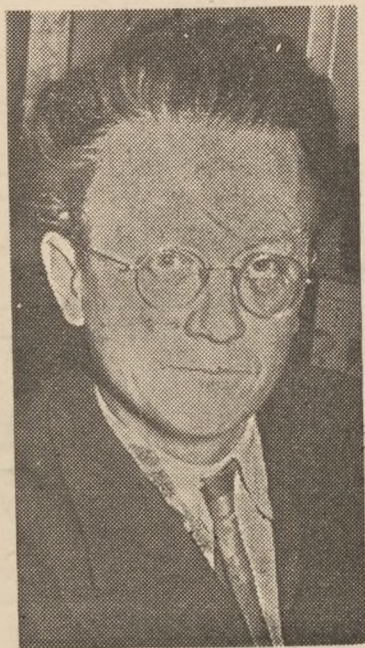
Vejle

Dachau-klubben

afholder ordinær generalforsamling torsdag den 23. februar kl. 19,30 i Admiral Geddes gård, St. Kanikestræde 10.

Bestyrelsen

Statsautoriseret revisor H. C. Steen Hansen fejrede 25-års jubilæum mandag den 6. februar. Som bekendt er Steen Hansen kasserer for Kammeraternes Hjælpefond.

Kære kammerat

I maj 1955 var tyve af os gamle »Dessau-häftlinge« sammen i Hellerup. Det var en stor og dejlig oplevelse. Vi må arbejde på, at så mange som muligt af os oplever det at være sammen i nogle timer. Det vil blive et minde, vi alle vil være taknemmelige for.

Først må vi have navn, adresse og fangenummer på flest mulige af os, der var sammen i Dessau Ufer og Bullenhusendamm. Det må også Du hjælpe med. Send mig venligst dit fangenummer og navnene på dem, du har kontakt med. Skriv samtidig et par ord om, hvornår

du mener, vi skal samles, og evt. forslag om hvor og hvordan.

Derefter må nogle af os hjælpes ad med arrangementet, og I vil så høre nærmere, når vi har det hele planlagt.

Jeg glæder mig til at se jer alle sammen... Skriv snart.

De venligste hilsener.

Egon Nielsen.

Skivevej 62, Viborg.

Kære »Pigtraad«!

Ved at læse »Tanker over et bundt illegale Blade« har jeg fået en idé. Her i Aulum kommune med et hjemmeværnskompagni på henved 100 mand har vi fået rejst en hjemmeværnsgaard.

Min idé går ud på, at den værdi, der ligger i de illegale blade til styrkelse af »Hjemmeværnstanken«, ikke må gå tabt.

I vor hjemmeværnsgråd skal der derfor findes bundter af sådanne blade.

Illegale blade

fra besættelsestiden modtages som gave til Aulum hjemmeværnsgråds bibliotek.

Bønding, valgmenighedspræst, Aulum.

Alligevel tiltale mod SS-lægen

Vidner fra det halve Europa

SS-lægen, dr. Carl Clauberg, der i koncentrationslejrene Auschwitz og Ravensbrück udførte sterilisationsforsøg med hundreder af jøder, vil nu blive stillet for en domstol, idet han ifølge erklæringer fra læger og psykiatikere må anses for at have været fuldt ansvarlig for sine umenneskelige handlinger.

Da han sidste efterår vendte tilbage fra fangenskab i Sovjet, blev han anbragt på et sindssygehospital i Slesvig-Holsten, hvor man efter en nærmere undersøgelse er kommet til dette resultat.

Vidner fra det halve Europa vil blive indkaldt for at fortælle om de grusomheder, han var med til i koncentrationslejrene.

Frihedskollegiet i Esbjerg udsender eget blad

4.-maj-kollegiet i Esbjerg har startet eget kollegieblad. Det har fået en ualmindelig fin start.

Bladet er på otte sider og bærer det frygtindgydende navn »Svøben«. Startnummeret har en forside med forskellige fotografier fra kollegiet.

De sidste gløder må ikke gemmes

Snusfornuft kontra frihedsmuseum

Københavns borgerrepræsentation har i et møde behandlet et forslag om omlægning af Esplanadeanlægget, forårsaget af opførelsen af Frihedsmuseet.

Forslaget blev fremlagt af den konservative borgmester, Estrup.

Omlægningen af parken vil koste 280.000 kroner men vil til gengæld betyde en forskønnelse af en af byens smukkeste og mest populære parkanlæg.

Forslagets fremlæggelse fremkaldte flere indlæg.

Frøken Bjørner (Rfb.) sagde om frihedsmuseet, at hun ikke mente, vi skulle glemme perioden under fremmed herredømme, men hun protesterede mod, at kommunen ofrer en af sine bedste pladser til dette museum.

Jeg er bange for, sagde hun, at man i dette museum foruden andet også vil gemme de sidste gløder af det flammende had, der blev tændt under besættelsen, og det mener jeg er galt.

Carl Widriksen (Km.) — Der er ikke tale om at gemme had, museet skal tværtimod stå som udtryk for taknemmelighed over for dem, som satte så meget ind for friheden.

Parkplanen henvistes derefter til byplanudvalget.